

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

Prețul Abonamentului :

Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane
 pe $\frac{1}{2}$ an . . 5 " "
 " România și străinătate pe an . 14 franci
 " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 " "

Prețul inserțiunilor :

Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
 edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
 la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
 vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.

Correspondințele se adresează redacțiunii
 „FOAIA DIECESANĂ“;

eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
 Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

† Ioan Popoviciu

căpitan ces. și reg. în pensionare, vicepreședinte al Comunității de avere, președinte al Comitetului parohial, asesor consistorial, deputat sinodal și congresual.

Te prinde durere și duioșie, ochiul lăcrămează când vezi cum unul după altul trec la vecinicie bărbați vrednici, oțeliți în lupte, cunoscuți cu toate greutatea vieții, bărbați cărora în totdeauna li-a fost la inimă grija pentru bunăstarea, pentru înaintarea și asigurarea neamului nostru. Un astfel de bărbat vrednic a trecut acum la cele eterne, o persoană prea bine cunoscută nu numai în orașul nostru Caransebeș, ci și în întregul fost regiment romano-banatic Nr. 13, și în întreaga diecesă a Caransebeșului. O persoană binecunoscută, stimată și iubită de toți a fost în domnul răposatul căpitan Ioan Popoviciu, „Taica Iova“, cum îl numiau în de comun cunoscuții săi mai de aproape. L-am pierdut, și cu toții îl deplângem acum pentru frumoasele sale însușiri ce l-au caracterizat.

Dânsul s'a născut în comuna grănicerească Mărul nu departe de Caransebeș, din familie proțească, la anul 1823. În 1839, după ce a terminat școala grănicerească de pe atunci, a fost înrolat și denumit de scriitoriu de companie la compania Ohaba-Bistrei. În 1840 s'a căsătorit cu soția sa Ana, carea încă este din familie grănicerească. La anul 1847 a fost denumit de sergent tot la compania Ohaba-Bistrei, eară la un an, adică în 1848 a fost înaintat la rangul de sublocotenente clasa a doua și la 1849 de clasa primă. După 10 ani, adică în anul 1859 a fost denumit de supralocotenente, eară în 1866 de căpitan clasa a doua, apoi în 1872 de căpitan clasa primă. Până la 1872 răposatul a servit tot în graniță și anume ca locotenente parte la trupă, parte la administrațiune, la companiile din Slatina, Mehadia etc. și la depoul de zidiri erariale aici în Caransebeș, denumit fiind de căpitan, a fost împărțit la trupă la compania Teregova.

În 1872 înaintându-se de căpitan clasa primă a fost transferat afară de graniță la regimentul de linie Nr. 61. numit Cesarevits, cu sediul în orașul Timișoara.

În 1848 și 1849 a fost în Italia luând parte în luptele cu Piemontesii, în 1854 și 1855 a fost cu trupele împărătesei în România, eară în 1866 a luptat în rebelul cu Prusienii.

În 1873 s'a pensionat, și s'a stabilit aici în Caransebeș.

După pensionare a luat parte în comisiunea pentru segregarea pădurilor, carea s'a constituit după desființarea graniței și carea a fost activă până în 1880. A fost ales de reprezentante al comunității de avere, apoi în 1892 de membru în comitetul comunității de avere și de vicepreședinte al acestei comunități.

În afacerile orașului Caransebeș a luat parte activă începând dela pensionarea sa. După constituirea magistratului orașănesc a fost ales de membru al acestui magistrat, și anume ca senator prim; mai apoi ca reprezentant orașănesc a fost unul dintre cei mai zelosi, cei mai conștiincioși. Reprezentant al orașului a fost fără întrerupere; asemenea și membru al congregațiunii comitatense.

Atât comunitatea de avere cât și orașul Caransebeș au pierdut prin moartea acestui bărbat un membru prețios foarte, un membru plin de căldură pentru interesele lor.

Dară ce să zicem despre răposatul ca fiu al bisericii noastre? El a fost unul dintre cei mai credincioși, dintre cei mai devotați fi ai ei. Începând cu primul Congres național-bisericesc din 1868 a fost necontent membru al congresului, și începând cu activarea constituțiunii bisericesci a fost neîntreput deputat al sinodului nostru eparhial, cari împrejurări pe deplin demostrează încrederea cea mare, de carea s'a bucurat dânsul la grănicerii nostri.

Ca membru al comunei bisericesci de aici a fost

neîntrecut întru îngrijirea pentru interesele ei morale și materiale. Activitate neîntrecută a dovedit atât ca membru simplu al comitetului parohial, cât și în calitatea sa de notariu apoi de președinte al comitetului; și comuna noastră are mult să mulțumească activității neobosite a demnului ei membru și președinte.

Răposatul a fost și un prea prețuit membru al Consistoriului diecesan. În 1882 a fost ales de asesor consistorial în senatul episcopesc, și tot în acest an a fost ales de controlor diecesan, care oficiu dânsul l-a purtat cu cea mai mare conștiință, cu cea mai mare scrupulositate; nu a cunoscut oboseală, nu a făcut deosebire între noapte și ziua, când a fost vorba de împlinirea datorințelor sale de controlor diecesan, care oficiu dânsul l-a purtat până în anul curent, și dela carele s'a retras în urma slăbiciunilor urmate din morbul său.

Răposatul, după cum vedem, a luat parte la toate afacerile bisericesti, și a fost membru al tuturor corporațiilor bisericesti dela parohie până la Congres și încă neconținut, începând dela activarea constituțiunii bisericesti, începând cu primul Congres, în carele s'a votat „statutul organic.“

Aici trebuie să amintesc și o curioasă întâmplare; zic curioasă, cu toate că ar fi mai la loc să o numesc „dureroasă,“ căci întru adevăr este dureroasă.

Reposatul adevărat, după cum s'a amintit mai sus, a participat la primul congres național-bisericesc ținut în 1868, și astfel activitatea sa bisericască constituțională și-a început-o atunci, când s'a votat baza organismului nostru bisericesc, legea noastră fundamentală „statutul organic“; iară ultima sa activitate constituțională a fost subscrierea petițiunii către Consistoriul metropolitan în cauza susținerii nealterate a acelei dispozițiuni a statutului organic, carea cere ca fostul confiniu militarilor să fie reprezentat în congresul național-bisericesc prin 10 deputați, și care dispozițiune s'a șters prin un conclud al Congresului ținut în luna lui Maiu. Reposatul, ca adevărat reprezentant al alegătorilor săi, a înaintat împreună cu alți deputați congresuali de pe teritoriul fostului confiniu militarilor aceea petițiune, ca să se susțină nealterat statutul organic, fructul multor ostenele nobile, fiind în firma convingere, că își împlinesc numai o datorință sacră, dară nenorocirea a voit ca să fie rău primită și batjocurită la acel loc, carele ar avea datorința să privegheze pentru nealterarea legii noastre fundamentale, și să primească cu bucurie și bunăvoință întrepunerea isvorită din bune și curate intențiuni a acelor, cari din încrederea poporului sunt aleși a lucra pentru binele de comun și pentru apărarea drepturilor câștigate pe cale onestă. Zic, aceasta i-a fost ultima activitate bisericască constituțională. Nu îi va fi trecut nici prin minte reposatului în 1868 la votarea statutului organic, că ultimul act al vieții sale va fi îndreptat pentru

apărarea dispozițiilor cuprinse în el, și că pentru aceasta, împreună cu alții, va secera numai batjocură.

Zelos, energie și neobosit a fost acest vrednic bărbat pe terenul public, și cu demnitate a ocupat și îndeplinit toate posturile la cari a fost chemat prin încrederea concetățenilor și confrăților săi.

Dară și în viața socială, privată, în coatingerile zilnice l-a caracterizat pe în Domnul răposatul nobleța inimii, bunăvoința și afabilitatea și prevenirea; ceea ce l-a făcut stimat și iubit. Dânsul, deși era om înaintat în vârstă, totuși se purta cu deosebită considerare față de cei mai tineri, un lucru acesta, ce rar îl poți observa la unii tineri față de cei bătrâni.

Fiindcă astfel a fost acest vrednic bărbat, de aceea cu multă durere am luat cu toții la cunoștință înbolnăvirea sa, și și mai mare durere ne-a umplut vestea trecerii sale la cele vecinice, carea s'a întâmplat Luni sara în 30. Octomvrie.

Respândindu-se vestea răposării s'a arborat steag negru la biserica catedrală, pe edificiul comunității de avere și pe casa orașului, convocându-se totdeauna și adunarea generală a reprezentanțiunei orașenești, carea a hotărât modul participării la doliul pentru pierderea neobositului reprezentant, și ca familiei răposatului să se exprime condolență pe lângă înmanuarea unui estras protocolariu.

Înmormântarea s'a întâmplat Mercuri, în 1. Noemvrie, după amiază, la carea a participat numărul public fără deosebire de confesiune și diferite corporațiuni, și carea a decurs în mod demn persoanei reposatului.

Rânduiala religioasă a înmormântării s'a împlinit prin Prea Cuvioșia Sa părintele archimandrit Filaret Musta cu asistința P. O. D. protopresbiter Andreiu Ghidiu, a presbiterilor locali Ioan Stoian, George Buru, a controlorului diecesan Spiridon Șandru și a secretariului consistorial, protodiaconul Dr. Traian Badescu. Prea Cuvioșia Sa părintele archimandrit Filaret Musta a rostit o frumoasă și pătrunzătoare cuvântare descriind deamna viață și activitate a în Domnul fericitului.

La groapă a vorbit primarul substituit, prim senatorul Constantin Burdea, în numele orașului accentuând meritele cetățenești ale prețuitului reposat. La înmormântare a asistat Prea Sântitul Domn Episcop diecesan Nicolae Popea; apoi a luat parte o companie de onoare sub comanda domnului căpitan ces. și reg. Haulska carea la așezarea în mormânt a dat salva de onoare prescrisă pentru oficerii, cari au luat parte în resboai; au luat parte membrii Consistoriului diecesan, corpul oficeresc, reprezentanța orașenească sub conducerea primarului substituit C. Burdea, Comunitatea de avere sub conducerea președintelui Ilie Curescu, între a cărei membrii am văzut pe protopresbiterul Mihail Popoviciu din Orșova și pe adv. Titu Hațeg din Logoj, comitetul parohial, judecătorii dela tribunalul regesc și dela

județul cercual cu președintele tribunalului, protopretura, profesorii dela școalele civile de stat, reuniunea oficianților, reuniunea de agricultură, pom-pierii, corporațiunea industrială etc.

În considerarea deosebitelor servitii ale repostatului prestate diecesei și respective sântei noastre biserici, a luat parte la înmormântare și tinerimea noastră dela institutul teologic și pedagogic împreună cu întregul corp profesoral, eară corul institutului teologic și pedagogic a executat cântările bisericesti îndatinat.

Cununi s'au depus la sicriu din partea rude-niilor, a membrilor Consistoriului diecesan în frunte cu Prea Sântitul Episcop diecesan, din partea orașului, a comunei noastre bisericesti, a comunității de avere, a familiei Ianculoviciu, a reuniunii oficianților.

Așa s'a petrecut acest vrednic bărbat la locul de odihnă, stimat și condolat de toți cari l-au cunoscut. El s'a dus la Tatăl ceresc, dară a lăsat după sine un mare gol. Nimenea nu este nesuplinibil în posturile ce le-a ocupat, și așa și răposatul își va afla următoriu în posturile ce le-a ocupat, dară este întrebarea că cine va fi acela, și oare putea-l-va înlocui după vrednicie? Sânt mulți chie-mați, dar puțini aleși, și aceasta este ce pune în serioase îngrijiri pe tot bărbatul binesimțitoriu, căruia îi zace la inimă interesul binepricteput al nostru.

Dumnezeu se primească pe fericitul în locașurile sale cele sante, unde sântii se odihnesc!

Studiu

despre Celți și numele de localități

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(continuare)

Deal, dêlmă, tēlvă, tellus

Deal și dêlmă la noi sunt cuvinte de toată ziua, iară tēlvă, ce înseamnă deal după o anumită formă, în unele locuri e cunoscut numai ca nume de deal. În celtica dail înseamnă: a) dêl (deal) b) ca adiectiv, nalt, rădicat; b) vale, terenul de lângă un deal; c) cetate, fortăreață castel pe deal. Deal, dail, dol cetate (I 237.339). Dail ca deal și ca cetate pe deal stau în așa legătură ca ar (deal) și arx (cetate pe deal) la Latini, ca Berg (deal) și Burg (la început cetate pe deal) la germani. Cătră dail adăugându-se ean, sufixul de diminutiv, dail-ain a însemnat și deal mic și cetate mică, un castel. Și fără să atrag atențiunea, fie-carele a putut afla, că cuvântul dêl (deal) purcede din celticul: dail (respuns și dal, ca gail și gal, și respuns și del); asemenea dêl-mă din dail, deal și ma loc, ce e identic cu ma din Roma, și la noi dêlmă e concept pentru un deal mic; d trecând în t și m din ma în va, e tēl-va, ce după operat se esplică, că: „toate dealurile cu coama (culme) lungăreață

rotundă se numesc: tēlvă și astfel tēlva în Măidan e cuvânt de toată ziua, și fiind-că în deal vedem pe e dif-tongit, dêlma și tēlvă se le scriem cu ê. La Vlaho-Mogleni din Macedonia, deal înseamnă colnic și Dr. Gust. Weigang (pag. 8) îl ține de cuvânt slăvean, fără de a-i spune etimologia. La Slavi gor și hor înseamnă deal, ară dol înseamnă: jos și doluy, de jos, de din jos, deci cu înțeles contrariu.

Dail se vede a fi fost un cuvânt aric, și din el mai multe popoare indo-arice și-au format cuvinte sinonime. Adolf Bachmeister (Kelt. Briefe pag. 49) arată, că la Iri talam înseamnă pământ (tal nalt, am=ma, loc) că talamnat la Gălli înseamnă pământel, adecă pământ mic și talmande, pământesc și pe talam îl aduce în legătură cu latinul tel-lus sau tel-lur, ce înseamnă pământ, iară eu, cu magiarul talaj, ce asemenea înseamnă pământ. Ce-i pământul? un loc rădicat din apă! tal=tel înseamnă dară nalt, rădicat și am=ma loc, precum și în tel-ur, pe ur îl cunoaștem din articolul Arii și din alte esplicări, că înseamnă: loc. Din dail la Nemți e teil în steil, ce înseamnă precipis, deal ripos, prepăstios, până ce s e numai o sifare, și pentru acesta e superflu; mai de parte la Nemți e thal vale, unde h e aspirațiune și pentru înțeles asemenea e superflu, deci: tal, vale=dal.

Acest dail celtic în numele locale se află în formele: dal, del, dil, dol, dul, dyl, tot cu înțelesul, ce l'am esplicat mai sus, și se află așa în numele locale din anticitate, precum în acele de azi. În anticitate: Dal-mion or. în Dalmația, Corydallos deal în Africa; Delion or. în Böötia încă la Herodot + 408 a. Cr. Delion or. în Lucania. Delos deal lângă Tegira în Böötia, la Plutarch 50 d. Cr. Delos o insulă în marea ageica, amintită încă la Homer 950 a. Cr. Insula e un spate de deal de 5 kilometri și vârful mai înalt Kynthos e de 106 m. de nalt. Fie-care insulă e un deal eșit deasupra feței mării; pentru aceasta insulele au numele de dealuri. Delphi or. la muntele Parnassus, în provincia Phoki și a zăcut la nalțime de 700 m. sub stêncele Phădriade. Delphi se amintesc la Herodot, și numele purcede din dail deal, pha (=ba, fa, ma, pa, va) prejur, teren, iară i, identic cu celticul y, pentru sufix de nume de orașe. Del-pha e identic cu tēl-va. Delphinion castel pe insula Chios, amintit la Thucidide, născut 471 a. Cr. Numele vechiu Delph-ion, ion adaus grecesc, identic cu in, ce înseamnă loc. Dellius Plutarchus nume vechiu roman. Dilem o delime în Persia, unde em e=am, ma, prejur, loc. Dolopii popor în muntenia Pindului, op aci e din pa, dol-pa=tēl-va. Doliones popor în tracic în Myssia; Doliche insulă și două orașe; che=ca loc. Dulgibini popor în Germania lângă Pymont (pyr=în Epir, din bar deal, mont adaus latin, asemenea deal) și Padeborn. Dulichium insulă, se ține de Acarnania; Doliche arată că forma vechiă a fost Duliche, ium e adaus mai târziu și e atâta cât che; um latin, pentru nume de insulă e superflu.

Azi se află: Dalberg la Rhin; Nemții adăugând berg, ce înseamnă deal în limba lor, cătră Dal, numele

vechiu, berg arată pozitiv, că dal înseamnă deal. Dâlboaca sat în jud. Mehedinț, dâl=deal, boca, din baach, spate de deal, apoi Dalcan, Dâlga, Dalhaut. Csik-Delne în comitatul Csikszereda. Delmus deal de 1092 m. de nalt în com. Uniadoarei, Delciu (forma ca Doliche) Delaghi, Dele, Delen munte în jud. Râmnicul-sărat. Delia în Italia, Delitz am Berge în Prusia; Delle în Franca. Dello în Italia, Delsberg la Nemți Dell-mont în Franca; Delve (chiar têt-va) în Franca; Dalven-au în Prusia, Delvina în Turcia. Dilsa sat în comit. Uniadoarei, Dilsberg la Baden. Dol de Bretagne or. în Franca lângă Mont Dal. Dal celtice deal, mont adaus romanice, munte latinesce se află: Dola. Dole în Svițera lângă muntele Iura. Dolmen la Gâllici înseamnă petri mari; dol aci e mare, men din main peatră. Dolfana părcu în jud. Prahova, din dol deal fa, prejor, ana apă. Dolie și Dolota munte în jud. Vâlce. Dolj e un județ dol e deal, j, din ca, ga (cât Dolca, Dolga) prejor, la Dolmar în Messingen, dol, nalt, mar, deal; sau dol deal, mar mare (vezi Mărilă).

În anticitate numele dealurilor, munților, a servit și de nume pentru zei, și de titlu pentru domnitori, domni mari, ce în scrierile mele am arătat mai adeseori. La Usi titlul unui principe, beliduce e: Talou cât Dalou. La noi *dulău*, în unele locuri căpitanul, capul satului; în altele, cănele cel mai mare din turmă. Dulfu se află nume familiar românesc, din dul deal, f=fa, prejor, și u, om; dulfan înseamnă la noi: om cu pozițiune înaltă om de frunte, om avut. La Magiari dölf și dölyf înseamnă sumeție, măreție, dölfö ce-î ce se îngâmă, se sumețese, sumeț.

Ajunserăm la têtva, ce s'a explicat mai sus. — Tula la Gâllici înseamnă colnic. În numele locale se află rădăcina din dail, în formele: tal, tel, til, tol, tul, tyl și de astă-dată laș cu totul la o parte formele ce se nasc strămutându-se d în s și z iară t sifându-se. — Numele locale din România, lipsind adese-ori descrierea pozițiunii lor, fac și greutate pentru explicare, dar asemănarea lor cu alte identice, nu lasă îndoială pentru înțelesul lor. Talaba sat, Talapan sat și pădure, Tale, Talie sate, Talpa, Talpa-tri vale Talvac sate; aceste din tal-va-ac; Têlvești. Telpos deal în Ural (tel-pa); Telfs (tel-fa) și Telve (tel-va) în Tirol. Thilphusa deal în Böötia. Tolfta deal lângă Viterbo în Italia (tel-fa) Tolfta sat în Svedia, ta =ad=pa loc. Tolifa în Bosnia, Tulbe, Tulpan în România. Să vedem câte-va nume compuse. Talmello or. în Franca, tal=dail, asemenea celtic, din mael, deal petros. Talmona și Talmone în Italia, Talmont în Franca; din dail și mons. Talmas (eêl-ua) în Franca, Talmason în Italia. Telegu, Telejan, Telejna, Teleorman în România; Tela or. și colnic în Mesopotamia, Telde în Spania; Tillberga în Svedia, Tyldesley în Angia, Tilce în România.

Tolmazza în Italia; tolmad în celtica, plin de colnice rotunde, atâta e Tâlmăciu în Ardeal, Tâlmăciu deal și movilă în România; Tolna comitat în Ungaria, partea mai mare stă din colnice. Tullingii popor în Svițera, dail-ean, deal mic; Tullnbach [dail și an apă] pă-

rău în Austria. Dar' se auzim! Tullus mons, azi Terglou muntele cel mai înalt din Alpii carnici. De aci numele romane vechi Tullus, Tullius, Tullia! Ni-se deschide o lume nouă!

Dr. At. Marienescu

(Va urma)

Prelegeri din teoria muzicii

făcute pentru elevii institutului pedagogic-teologic din Caransebeș

Semitreaptă

Cea mai mică depărtare dela un ton la cel proxim în sus sau în jos, se numește *semitreaptă* sau după alții *semiton*.

Sunt două feluri de semitreapte, anume: *semitreapta mare* sau *diatonică* și cea *mică* sau *cromatică*. Deosebirea între aceste două semitreapte este foarte mică și își află explicarea în raportul vibrațiilor tonurilor, cari formează semitreaptă. Diferența aceasta nu se poate observa la tonuri produse prin instrumente cu acordarea temperată, ci numai la instrumente de arc și la vocea omească respective la instrumente cu acordare naturală.

Deosebirea între semitreaptă în scriere:

1).

2).

În exemplul dintâiu vedem, că amândouă tonurile, care formează depărtarea de o semitreaptă, sunt scrise pe unul și acelaș loc în sistemul liniilor. Așa o *semitreaptă* se numește *cromatică* (mică). În exemplul al doilea vedem, că tonurile care formează semitreapta nu sunt scrise în acelaș loc în portativ așa o *semitreaptă* se numește *diatonică* (mare).

Treapta întreagă.

Aceasta se compune din două semitreapte, dintre care una este diatonică și alta cromatică.

Exemplu:

crom. diat.

diat. crom.

Triola

Până acum am cunoscut semnele, prin care se înseamnă lungimea întreagă, ori numai de jumătate

a patra, a opta, a șase-spre-zecea parte etc. din durata anumită a unui ton.

În muzică însă avem de multe ori lipsă a însemna a treia, a cincea, a șasa, șeptea, noua parte din durata unui ton. Spre acest scop însă nu sînt semne deosebite, ci se folosesc formele notelor de mai înainte pe care le scriem.

Vezi exemplu :

Triola este o grupă de trei note și are durată ca două note de aceeași categorie, de exemplu: o triolă compusă din pătrare de note este egală în durată cu două pătrare de note, și trebuie executată în același timp care e stabilit pentru două pătrare.

Quintola este o grupă de cinci note și are durată de 3 sau 4 precum și 6 sau 8 note de același soi.

Eesemplu :

Sextola este o grupă de șase note cu durată egală ca patru note de același soi.

Septola este o grupă de șapte note cu durată egală ca 6 sau 8 note de aceeași categorie.

Novemola e egală în durată cu 8 note de același soi.

NB. *Quintola*, *Septola* se folosesc arare ori.

În compozițiune cu măsurile nepărechiate avem următoarele împărțiri :

Duola este o grupă de două note, care au valoare ca și trei note de același soi.

Quartola este o grupă de patru note, și are durată ca și trei note de aceeași categorie.

Accent

Pentru auzul nostru ar fi foarte neplăcut, dacă s'ar accentua toate tonurile într'o piesă în mod egal din așa ceva s'ar naște o monotonie, care trebuie evitată în tot lucrul, mai ales în muzică.

Noi deosebim patru feluri de *accente*: 1) *ritmic* sau accent al măsurii, 2) *melodic*, 3) *armonic* 4) al *simfiriei*.

Cel dintăiu îl numim și *regulat*, fiind-că cade tot pe una și aceeași parte a măsurii. Al patrulea e *neregulat*, de oarece nu cade tot-deuna pe una și aceeași parte a măsurii, ci e notat după voința autorului, de a produce efect deosebit prin strămutarea accentului regulat.

Părțile accentuate sunt următoarele :

În măsuri simple părechiate și nepărechiate este partea dintăi accentuată, cealaltă nu. Partea accentuată se numește *thesis* (ital, nota bona), partea neaccentuată *arsis* (nota cattiva). În măsuri combinate aflăm mai multe părți, tare și slab accentuate; e însă de observat, că părțile *thesis* slăbesc în mod graduat.

(Va urma)

Nr. 144 ex 1895.

Reuniunea învățătorilor rom. gr. or. dela școlăle confesionali din diecesa Caransebeșului

Onoratelor despărțeminte ale Reuniunii!

Cu adunarea generală iubilară din acest an, espirând anul adm. 1894/5 și având despărțemintele Reuniunii a se constitui de nou pentru anul următoriu 1895/6, comitetul Reuniunii în ședința sa din 21. Octomvrie a. c. sub Nr. prot. 3. referitoriu la constituțirea și activitatea despărțemintelor dispune următoarele :

1. Sub președința și conducerea actualilor președinți: George Țunea, învățătoriu în Vărădia, pentru despărțemintul Oravița, Mihaiu Juica, adm. protopresbiteral, pentru despărțemintul Vêrșet, Aureliu Drăgăan adm. protopresbiteral, pentru desp. Ciacova, Georgiu Lupșa, preot, pentru desp. Buziaș, Dr. George Popoviciu, protopresbiter, pentru desp. Logoj, Andreiu Ghidiu, protopresbiter, pentru desp. Caransebeș, Sebastian Olariu, protopresbiter pentru desp. Făget, Trifon Miclea, protopresbiter, pentru desp. Panciova, Nicolae Mircea învățătoriu pentru desp. Biserica-albă și Ioan Marcu, învățătoriu pentru desp. Bocșa, se se efeituescă reconstituirea despărțemintelor în modul de până aci, alegându-și un președinte, un notariu, un cassariu și un bibliotecariu conform §. 37 din statute.

2. Despărțemintele au să țină cel puțin două adunări, în cari membrii vor ținea disertațiuni pedagogice și lecțiuni practice din ori care disciplină a școlăi în modul de până aci. Disertațiunile, respective lecțiunile practice de model, după censurarea și aprobarea lor prin despărțeminte, au a se transpune comitetului reuniunii. În special se recomandă despărțemintelor următoarele 2 teme spre dezbateri în decursul anului adm. 1895/6. relegate despărțemintelor din partea adunării generale din acest an, și anume :

a) „Cestiunea manualelor școlare,” elaborat de învățătoriu Romul Ancușa din Ramna și aprobat de desp. Bocșei, din care elaborat se trimite fiecărui despărțemint câte un esemplariu, aclus la acest cerculariu dimpreună cu concludul adunării generale referitoriu la această temă.

b) Elaboratul dlui membru fundatoriu Ilie Trăilă, avocat în Oravița, despre modificarea unor caractere în ortografia noastră românească, care elaborat se va distribui membrilor în despărțeminte, după ce se va tipări și publica în „Foaia Diecesană,” ear

c) Tema „Cestiunea pedepselor în școlăle noastre populare” din motivul, că încă și azi se mai aud plângeri și se fac arătări la forurile superioare școlare asupra învățătorilor, cari aplică pedepse grele în școlăle lor, de și această temă s'a mai adus în adu-

nările generali în formă de disertațiuni, totuși comitetul află de lipsă a o recomandă și a o solicita ca obiect de dezbateră în adunările despărțimintelor.

Asupra acestor trei teme, despărțimintele Reuniunii, după studiere și dezbateră, au a subșterne conclusele luate, pe lângă raport special și motivat, comitetului central, cel mult până la 15. Iunie 1896.

3. În înțelesul legilor și normelor școlare, învățătorii și învățătoarele dela școalele noastre confesionali din diecesa Caransebeșului, sunt datori a fi membrii ordinari la Reuniunea învățătorilor din aceasta diecesă; prin urmare toți învățătorii și învățătoarele, care nu sunt încă membrii, sunt datori a se înscrie ca atari, spre care scop se trimite pentru fiecare despărțământ declarațiuni de înscriere în număr recerut, cu recercarea de a stăruia la înscrierea învățătorilor ca membrii ordinari și la înscrierea de membrii fondatori și ajutatori la Reuniune în conformitate cu §-ii 6, 7, și 8 din statute.

4. Conform §. 38. din statute și a §. 5. din regulamentul pentru administrarea casei și a fondurilor Reuniunii, având încasarea taxelor dela membrii a se face prin cassariul despărțimintelor acestia dimpreună cu președinții despărțimintelor, vor stăruia cu mai multă diligență și zel ca până aci, ca să se încasseze taxele anuale prescise de 1 fl. 50 cr., dela fiecare membru ordinar și acelea a le administra conform statutelor, la presiul Reuniunii, ori și directe la cassariul central, *Aurelia Drăgău*, adm. protopresbiterial în *Ghilad* p. u. *Csákova*. Va să zică fiecare membru poate plăti taxa sa și deadreptul la cassa centrală a Reuniunii.

Spre înlesnirea plătirii taxelor curente, recomandăm solvirea și în rate de 50 cr., ca așa la finea a. 1895/6, care să încheie cu finea lui Iuliu, fiecare membru să-și fie deparat competența sa anuală, spre a evita publicarea numelui său în raportul general către adunarea generală, precum și arătarea la V. Consistoriu diecesan spre ulterioară afacere.

5. Enormele restanții ale membrilor — conform decizului adunării generale din acest an, de sub Nr. 49. lit. b) au a să lăcuiască prin despărțăminte, pe baza consemnărilor, ce se vor estrada din partea cassariului central pentru fiecare despărțământ, la adresa actualilor președinți și operatele de liquidare vor avea a se subșterne comitetului central cel mult până în 1 Aprilie 1896 cu eventualele propuneri de ștergere ale pretensiunilor neincassavere.

Nu putem lătreșă fără dureroasa amintire la acest loc, aceea tristă împrejurare, că din nepăsarea singuraticilor membrii și din puțină activitate desvoltată în cauza încasărilor a organelor despărțimintelor, pretensiunile restante ale Reuniunii cu finea an. 1894/5 fac suma horendă de 9851 fl. 99 cr. din care o parte însemnată sunt în contul membrilor învățători binișor salariați, ear o parte la membrii fondatori și ajutatori și în fine o parte periclitată la membrii repositați.

Drept aceea, în consonanță și cu provocările cassariului central emanate către singuraticii membrii, comitetul încă vine a provoca cu toată serioșitatea pro toți domnii membrii restanțieri, a-și depura anul acesta cel puțin jumătate din taxele restante, ori prin organele despărțimintelor, ori directe prin cassariul central, căci la din contră, va trebui să se ia dispozițiune pentru încasarea acestora prin fiscal Reuniunii. Și în privința plătirii restanțelor recomandăm procedura plătirii în rate lunare de un florin v. a., bine știind, că nici un drept fără datorințe.

6. Apelul învățătorului *Ioan Dariu*, din Brașov, în obiectul edării Albumului cu potrete și biografii a învățătorilor români, de sub coroana St. Stefan, să recomandă învățătorilor spre apreciere și sprijinire călduroasă.

7. Mai departe să aduce la cunoștința despărțimintelor, că comitetul Reuniunii a pus în lucrare cfeptuirea tuturor concluserilor adunării generale, pe lângă cele amintite în punctele precedente, și anume:

a) Sub Nr. 141 ex 1895 a înaintat o rugare la Ven. Consistoriu pentru a îndatora comunele bisericesci dela locurile montane, ca să plătească respectivilor învățători speșele de călătorie și diurne pentru adunările Reuniunii, de asemenea și pe celelalte co-

mune din diecesă, cari până acuma n'au satisfăcut acestei recerințe și datorințe.

b) Sub Nr. 142 ex 1895 comitetul a îndreptat o rugare către Ven. Consistoriu diecesan pentru reactivarea conferințelor învățătoresci usitate la an. 1888.

c) Sub Nr. 136 ex 1895 s'au esmis colecte pentru ajutorarea învățătorului Iuliu Vuia din B.-Comloș în scopul de a scrie Istoria școalelor noastre românești, și anume pentru despărțământul Bocșa, colectante: Ioan Marcu, pentru despărțământul Oravița colect. învățătorul George Jian, pentru desp. Verșeț. colect. inv. Ioan Miclea pentru desp. Ciacova, colect. Ioan Biruescu învățătoriu; pentru desp. Buziaș, învățătorul Ioan Ciurciu, pentru desp. Logoj, învățătorul George Joandrea, pentru desp. Făget învățătorul Traian Unipan, pentru desp. Caransebeș D-I protopop Andreiu Ghidiu, pentru desp. Biserica-albă, învățătorul Nicolae Mircea, pentru desp. Panciova D-I protopop Trifon Miclea.

d) Componerea memorandului referitoriu la mai multe gravamine ale învățătorilor enunțiat prin decusul adunării generale sub Nr. prot. 53 lit. b) s'a concretizat comisiunii așese spre acest scop la adresa învățătorului George Jian din Oravița română.

e) Convocarea și întrunirea comisiunii așese în adunarea generală sub Nr. 53 lit. c) pentru componerea literilor fundațiunii, a fundațiunii: Sofia și Stefan Antonescu, s'a concretizat biroului.

f) La dorința membrului fondatoriu, a D-lui Stefan Antonescu comitetul a decis escrierea unui concurs încă în anul 1895/6 pentru premiarea unei Gramatici pentru școalele populare românești.

g) Libelul Nr. 414 dela institutul „Lugoșana“ ultima depunere în 30 Decembrie 1894 în valoare de 518 fl. 57 cr. și libelul Nr. 370 dela institutul „Făgețana,“ ultima depunere în 28 Iunie 1894 în valoare de 500 fl. ambele donate de D-I Stefan Antonescu, s'au deșpus la Ven. Consistoriu diecesan în deposit până la transpunerea actului fundațional.

h) A hotărât a se publica mulțăminta publică, comitetului aranjatoriu din Caransebeș, carele din incidentul unui concert dat cu ocașiunea adunării generale iubilare, a binevoit a înmulți fondul Reuniunii noastre cu o sumă de 77 fl. 80 cr.

i) A desărcinat și cauzele curente.

8. Toate cele amintite în punctele precedente fiind de mare importanță pentru Reuniune și scopurile ei, comitetul în vederea nobilului scop al Reuniunii și în vederea unui conșlus al adunării generale din acest an, — se vede necesitat a apela de nou la bunavoința și zelul tuturor membrilor reuniunii și a-i îndemna la împlinirea datorințelor lor cu mai mult zel și cu mai mare punctualitate ca până aci: iar organele Reuniunii precum: funcționarii centrali și a-i despărțimintelor, să desvoalte tot mai multă activitate și la timp în administrarea agendelor Reuniunii și cu deosebire pentru încasarea taxelor curente și restante ale membrilor.

În fine, președinții despărțimintelor, ca comisari esmiși prin acest cerculariu, au a subșterne actul de constituire a despărțimintelor până la 1 Decembrie a. c.

Acest cerculariu se comunică cu fie-care despărțământ în parte și cu fie-care funcționariu al Reuniunii și se publică în „Foaia diecesană“ și „Dreptatea.“

Bocșa-montană din ședința comitetului Reuniunii învățătorilor ținută la 21 Octomvrie 1895.

Ioan Ionașu m. p.

președ. Reuniunii.

Ioan Marcu m. p.

not. gen. al Reun.

Varietăți

O inventiune românească. Nu este tocmai mult decând „scrierea verticală“ s'a pus să scoată din școli și preste tot din întrebuintare scrierea culcată. Învățătorul

din Arad Iosif Moldovan într'un articol publicat în „Biserica și școala“ se încearcă a arăta avantajele scrierii prime față de aceasta din urmă, dar tot odată și greutățile, ce trebuiesc delăturate, pentru ca scrierea verticală să învingă. Într'altele D-sa zice: „A scrie vertical pe o masă acărei suprafață este orizontală este foarte greu. O masă acărei suprafață este costișe, promovează mult scrierea verticală. Băncile școlărilor deși sunt costișe, nu corespund în tot-deuna cu mărimea școlărilor, pentru cei mari vor fi prea piezișe, ear pentru cei mici nu îndestul. Asemenea și mesele în birouri nu le poți nimeri să fie potrivite pentru ori-care om. Aceasta restricțiune a scrierei verticale s'a nisuit să o delătore un industriaș român. Și i-a și succes! El a construit o tablă carea se poate aplica pe ori-ce bancă școlară și eventual pe masă, carea se poate arădica și slobozi după cum pretinde structura fizică a scrietoriului. Avantajele ei mai sunt, că face pe scrietoriu să se țină drept, și astfel previne îngârbovirile spinării, și ținând capul în sus previne congestiile creierilor și miopia la copii. Mai în iarna trecută medicul nostru Dr. *George Vuia* cercetând și apretind această invenție, a prezentat-o în societatea medicilor din Arad, unde a fost examinată în plenul ședinței și aprobată unanim; ear inventatoriul bătrânul industriaș român din Arad *Ioan Pap* precum și demonstrantul D-l Dr. *George Vuia* felicitaji.“

Himen. Tinărul Iosif Curuțiu, absolvent al teologiei din Caransebeș, azi în 5/17 Novembrie, se cunună cu amabila domnișoară Aurora Liuba din Reșița-montană. — Felicitările noastre! (*A. M. a. V.*)

Mulțămită publică. Pentru suma de 77 fl. 33 cr. ca jumătate din venitul petrecerii date cu ocaziunea adunării generale iubilare, ce s'a pus la dispozițiunea comitetului subscris, pe sama fondului Reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din diecesa Caransebeșului, comitetul acestei Reuniuni exprimă mulțămită publică tuturor P. T. Domni contribuenți precum și On. Comitet aranjatoriu din Caransebeș și președintelui, Preau On. Domn protopresbiter Andreiu Ghidiu. — *Bocșa-montană* din ședința comitetului Reuniunii învățătorilor ținută la 21 Octomvrie 1895. — *Ioan Ionașiu*, președintele Reuniunii. — *Ioan Marcu*, m. p., notariu.

Mulțămită publică. Subscrisul, în numele comitetului parohial gr. or. rom. din comuna Vermeș, își ține de plăcuta datorie a aduce și pe această cale Dnei Ecaterina Tismănariu din Dognecea mulțămita pentru chivotul în preț de 55 fl. v. a. precum și ajutoriul de 5 fl. v. a. în bani gata dăruiti sântei noastre biserici gr. or. în numele mai sus numitei Dne și a regretatului ei soț. Rog tot-odată pre bunul Dzeu, ca să lungească vieața Dnei donătoare, ear pre alții să-i îndemne la atari fapte adevărat crestinesci. Vermeș din ședința comitetului parohial ținută în 15/27 Octomvrie 1895. — *Augustin Aldan* președintele comitetului parohial.

Dare de samă și mulțămită publică. Elevii institutului teologic au colectat pentru fondul de ajutoare, ce se intenționează a se înființa și adevă:

La lista Nr. 1 purtată de elevul Ioan Buliga au contribuit următorii Domni: Valeriu Bălan învățătoriu Gertenış 1 fl.; Elisaveta Buliga econoamă Șoșdia 30 cr.; Iosif Groza econom Dragșina 30 cr.; Iancu Cârmețui econom Dragșina 20 cr.; Nicolae Vucovan jude com. Dragșina 20 cr. preste tot s'a adunat prin această listă 2 fl.

Lista Nr. 2 lipsesce.

Prin lista Nr. 3 purtată de elevul Aurel Ciulin s'a adunat suma de 11 fl. 70 cr. ș. a. dela Domnii: Gedeon Seracin primcodrean Caransebeș 50 cr.; Ioan Murgu preot Sasca-montană 50 cr.; Simeon Vitian negustoriu Slatina 50 cr.; Constantin Dăneț învățătoriu Sasca-montană 50 cr.; Filip Băiaș învățătoriu Sasca-montană 50 cr.; Nestor Trandafir învățătoriu Slatina 50 cr.; Simeon Ciulin preot Răcășdia 1 fl.; Emilian Novacovicu învățătoriu Răcășdia 1 fl. 50 cr.; Ioan Luca preot Răcășdia 20 cr.; George Bufan fost poștariu Răcășdia 50 cr.; Iacob Muntean preot Răcășdia 2 fl.; Ioan Stoian notariu Răcășdia 1 fl.; Pavel Negovan jude com. Răcășdia 50 cr.; George Simion econom Răcășdia 10 cr.; tot din Răcășdia dela următorii: Ioța Pela econom 20 cr.; Petru Pența jurat comunal 10 cr.; George Rambu jurat comunal 20 cr.; Ioan Imbri tutor comunal 50 cr.; George Pența econom 30 cr.; Petru Negovan epitrop 10 cr.; Ilie Iana învățătoriu 50 cr.

Prin lista Nr. 4 purtată de elevul Valeriu Dabiciu s'au adunat suma de 2 fl. 85 cr., dela Domnii din Forotic: Iuliu Tritunescu 50 cr.; Vasilie Nicolae 10 cr.; Achim Luca 10 cr.; Iacob Munia 10 cr.; Ioachim Dabiciu preot 50 cr.; Iuliana Molda 50 cr.; Iosif Simoni ișpan 30 cr.; Adam Bolovegia jurat 10 cr.; Ioan Bălan 50 cr.; Ioan Țăpârde 15 cr. (Va urma).

Dare de seamă și mulțămită publică. (Continuare din nrul 42). *Din comuna Reșița-montană*: Mihaiu și Raveca Ionașcu 3 fl., Antoniu Schafarik 20 cr., Carol Devald 10 cr., Florian Gaidos 2 cr., Antoniu Bogdanisky 03 cr., Franz Wittich 20 cr., Josef Selman 3 cr., Ioan Pojenar 10 cr., Ioan Szabó 5 cr., Franz Zilich 20 cr., Mihail Reutter 20 cr., George Blasch 4 cr., Antoniu Horvath 3 cr., Gustav Kunschner 20 cr., Costa Giorgioc 5 cr., George Pateșan 5 cr., Eduard Wallner 3 cr., Martin Buzan 20 cr., Paica Blagoe 5 cr., Pajka Iunufaf 10 cr., (Va urma)

Mulțămită publică

Pe toți p. t. amici și cunoscuți, precum și pe autoritățile militare și toate reuniunile și corporațiunile, cari și-au exprimat condolența la pierderea soțului meu

Ioan Popovicu,

căpitan c. și r. în pensiune,

fi rog în numele meu și al întregii familii să primească profunda noastră mulțămită.

Veduva Ana Popovicu

ad. Nr. 990 A. 1895.

Publicare

Comunitatea de avere intenționează, a răspândi între împăduriți petrăritul (Steinmetzarbeiten) și prin urmare a plasa spre acest scop în etablisementul Dlui Ioan Bibel din Loc doi tineri în etate de 14—17 ani.

Comunitatea de avere poartă toate speșele de întreținere pentru acești tineri.

Prin urmare sunt provocați toți acei împăduriți, cari doresc ca copiii lor să învețe petrăritul, a să prezenta cu acestia în ziua de 28 Noemvrie a. c. st. n. la 8 oare n. a. la Comunitatea de avere, aducând cu sine și următoarele documente:

Un atestat comunal despre averea mișcătoare și nemișcătoare a familiei, din care să se vadă și numărul membrilor, cari participă la acea avere.

Testimoniul școlariu al tinerului despre ultimul an școlariu.

Din ședința comitetului Comunității de avere ținută la Caransebeș în 11 Noemvrie 1895 1—1 [84]

Ilie Curescu m. p.

Mihail Popovicu m. p.

Patriciu Drăgălina m. p.

Licitațiune minuendă

Pre baza incuviințării Ven. Consistoriu diecesan din 4 Octomvrie a. c. Nr. 2958 B. să escrie licitațiune minuendă pentru legarea cu fier și îngrădirea cu zid de peatră a s. bisericii din comuna Forotic, cu prețul de esclamare 1228 fl. 66 cr.

Licitațiunea să va tinea în 19 Noemvrie (1 Dec.) a. c. în edificiul școlaei.

Reflectanții vor avea a depune vadiul de 10% în bani ori hârtii de valoare la începutul licitațiunei.

Planul și specificațiunile de speșe și măsuri să pot vedea ori când la subscrisul președinte.

Forotic la 15 Octomvrie 1895. 2—3 [80]

Petru Popovicu
președinte.

Lazar Dabiciu
notariu.

Concurs

Pentru ocuparea definitivă a postului de învățatoriu dela școala confesională gr. or. rom. din Sudriaș-Jupani, protopresbiteratul Făgetului Cottul Caraș-Severin să escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană.”

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 300 fl.
2. Scripturistica învățatorului 3 fl.

3. Conferința învățatorului 5 fl.
4. 20 metrii volum de lemne, din care să se pro-vadă și școala.
5. 2 jugere de pământ estravilan fânaț.
6. Cuartir liber cu grădină intravilană de 1 juger.
7. Dela morți 20 cr. cu liturgie 50 cr. unde va fi poftit.

Doritorii de a ocupa acest post învățătoresc au să-și înainteze recursele cu documentele necesare adresate comitetului parohial la Prea On. Domn protopresbiter Sebastian Olariu în Făget.

Recurenții sunt poftiți să se prezenteze în vre-o Duminecă ori sârbătoare la s. biserică, dar nu în ziua alegerii.

Alesul învățatoriu este îndatorat a purta cantoratul și scripturistica comitetului parohial, precum și socoțile cultului.

Preferiți vor fi aceia cari sunt în stare a conduce corul local.

Sudriaș-Jupani, din ședința comitetului parohial ținută la 15 Octomvrie 1895.

[83] 2—3

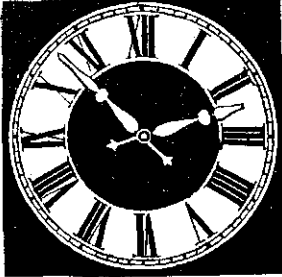
Comitetul parohial.

Patrichie Hodoșian
președ. comit. par.

Ioan Iovanescu
not. com. par.

În conțelegere cu mine Sebastian Olariu ppbiter tract.

[85] 1—6

Prima fabrică
pentru
oroloage de turnuri
a lui
Emil Schauer
în Viena, VII., Bernadgasse 26, g.
Tariful prețurilor și specificațiune de speșe
se trimite gratis.